

33. festival Turizmu pomaga lastna glava

Turistični spominek mojega kraja

Pr'farski EKO šajblčk

Seminarska naloga

OŠ Spodnja Idrija

KAZALO

Predgovor	3
Zgodovina šajblčkov	
Uvod	5
Poimenovanje	5
Lončarstvo	6
Raziskava	8
Ekološka nadgradnja tradicionalnega šajblčka	12
Finanačna konstrukcija; plan trženja	14
Prodajni program	15
Šajblčk kot podjetniška ideja	16
Povzetek	18
Viri in zahvala	19
Priloge:	
1: Navodilo za ponovno polnjenje	20
2: Plan za tržnico	21
3: Anketa	22
4: Osnova za brošuro	24

Avtorji:

Veronika Vončina, 7.r

Aljaž Velikanje, 7.r

Jakob Lapajne, 8.r

Vito Bašelj, 8.r

Veronika Erjavec, 9.r

Nina Kavčič, 9.r

Mentorica: Ana Sever Božič

Predgovor:

Vse večja dostopnost sveta pomeni tudi brisanje kulturnih razlik, zato ohranjanje kulturne dediščine pomeni velik in pomemben izziv, ki je bil prepoznan tudi znotraj 17 ciljev trajnostnega razvoja. V Cilju 11, ki se posveča trajnostnim mestom in skupnostim so med podcilji prometna varnost, boljše možnosti javnega prevoza, zmanjševanje škodljivih okoljskih vplivov mest, itd. Med njimi pa je pod številko 11.4 tudi podcilj Okrepiti prizadevanja za varstvo svetovne kulturne in naravne dediščine. Na nedavni konferenci *Heritage for Sustainability*, ki se je 18 junija odvijala v New Yorku, so udeleženci razpravljali o pomenu dediščine v mestih: “čeprav pod velikim pritiskom urbanizacije, klimatskih sprememb in degradacije zaradi drugih naravnih in človeških deležnikov, kulturna in naravna dediščina igra odločilno vlogo pri podpori lokalnih ekonomij, življenjskosti in kvaliteti življenja v naseljih.”¹

Slovenci smo kot majhen narod s stališča kulturne asimilacije še toliko bolj ranljivi. Zavedanje in posledično priznanje, da imamo zelo bogato kulturno dediščino pomaga oblikovati močnejšo nacionalno identiteto.

“Varstvo in ohranjanje kulturne dediščine sta v državnem interesu, saj dediščina zagotavlja stabilnost na vseh področjih trajnostnega razvoja:

- družbenem: oblikovanje identitete, posredovanje znanj in izkušenj preteklih obdobj, krepitev narodove samobitnosti in kulturne istovetnosti;
- okoljskem: ohranitev obstoječe obremenitve okolja;
- gospodarskem: kakovostni bivalni prostor in možnosti njegovega trženja.”²

Ker je večina kulturne dediščine v zasebni lasti je ozaveščenost lokalnih skupnosti o vrednosti le-te izjemno pomembna, saj jo bomo le tako ohranili zanamcem. Da pa se na podlagi dobre etnološke ponudbe sama po sebi ponuja tudi turistična prepoznavnost, ni potrebno posebej poudarjati. Izdelava in prodaja kakovostnih, izvirnih ter kulturno ustreznih turističnih spominkov nudi možnost za ekonomski razvoj posamezne regije. Eden od takih bi lahko bil Pr'farski EKO šajblčk. Bogato zgodovinsko-etnološko zgodbo majhne glinene posodice iz Spodnje Idrije smo v prenesenem pomenu napolnili z otroškim navdušenjem ter zadovoljstvom starejših občanov, da se običaj prižiganja šajblčkov ob pomembnejših praznikih obuja prav z mladostniško energijo. Konkretno, pa smo ga napolnili z odpadnim jedilnim oljem, ki je zamenjal živalski loj in mu s tem dali dodano okoljevarstveno vrednost. Poleg enajstega cilja trajnostnega razvoja smo se tako dotaknili še šestega, ki se posveča čisti vodi in sanitarni ureditvi. Odpadno jedilno olje se zaradi nevednosti in brezbržnosti še vedno pogosto znajde v hišnih odtokih, pri čemer 1 liter onesnaži tudi do 1.000 litrov vode. "Ta količina vode je enaki količini, ki jo povprečen Evropejec porabi v 6 dneh.«³

Turistična vzgoja, globalno učenje in okoljevarstvo so v tej seminarski nalogi ključni pojmi, ki so našemu turističnemu spominku - **Pr'farskemu EKO šajblčku** dahnilo življenje in upamo, da tudi trajno prepoznavnost izven meja lokalnega okolja. Mentorica: Ana Sever Božič

¹http://www.agenda21culture.net/sites/default/files/hlpf2018_heritage_event_concept_note_20180619_v2.pdf

²http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/TrajnostniRazvoj/09_Kulturne_vrednote.pdf

³<http://www.bolje.si/neustrezno%20ravnanje.html>

ZGODOVINA ŠAJBLČKA

Uvod:

Šajblčki so glinene posodice, v katere so včasih vlivali loj ali vosek in jih prižigali na grobovih rajnih. Glineni izdelki so dediščina bogate lončarske tradicije, ki je bila dolga leta prisotna v Sp. Idriji.

V nadaljnjih desetletjih so jih začeli prižigati ob posebnih, prazničnih dnevih.

Prvotno so domačini šajblčke prižigali ob velikonočni vstajenski procesiji. Takrat so ob prvem svitu plameni šajblčkov osvetlili pot

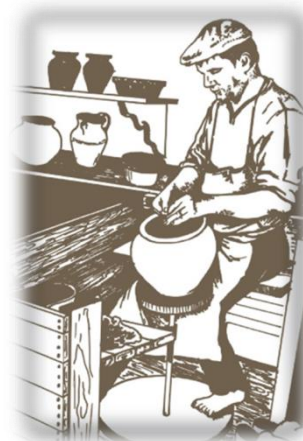
procesiji in zažareli na okenskih policah pr'farskih domov.

Po drugi svetovni vojni se je tradicija prižiganja šajblčkov preselila tudi na prvomajska praznovanja, ko so poleg kresov Sp. Idrijo osvetlili tudi številni šajblčki.

Poimenovanje:

Kot mnogo drugih besed iz naših krajev, tudi poimenovanje te male glinene posodice izhaja iz nemščine. Poznamo dva pomena besede:

1. »šajbn glas«-okensko steklo
2. »šajba«-kolovrat ali vreteno

Lončarstvo:

Lončarstvo je bila od nekdaj pomembna samostojna domača obrt ali dopolnilno delo na kmetiji. Da spada med najstarejše obrti na sploh, pričajo tako arheološke najdbe, srednjeveške freske in drugi zapisi.

Potrebe po glinenih posodah v naših krajih so se pojavile v povezavi z idrijskim rudnikom živega srebra. Cinabaritno rudo so najprej žgali na prostem, kasneje so se posluževali glinenih posod in še pozneje jeklenk.

V Spodnji Idriji obstajajo prvi zapisi o obstoju keramičarskih in pečarskih delavnic v urbarjih.

Leta 1889 jih je v svojih zapisih omenjal učitelj Leopold Punčuh.

Obstajale so kar štiri, kar je za tako majhen kraj res veliko:

Pr' Mikšu

Pr' Burnku

Pr' Carlu (u Šenkutajš)

Pr' Tinčonu, Tinkulovc (Beričič)

Vir: Marijan Beričič

Izdelovali so sklede, skodelice, modele za potice, pekače, vrče za vodo in vino, lonce pa tudi pečnice. Ilovico, ki so jo dobili v okolici, so zbijali z batom, ki ga je poganjalo

vodno kolo. Posode pa so izdelovali na lesenem kolovratu ali vretenu, ki so ga poganjali z ного. V posebnih pečeh so izdelke zapekli dvakrat. Pred drugo peko so jih premazali z glazuro, ki je dala izdelku rjavo ali zeleno patino.

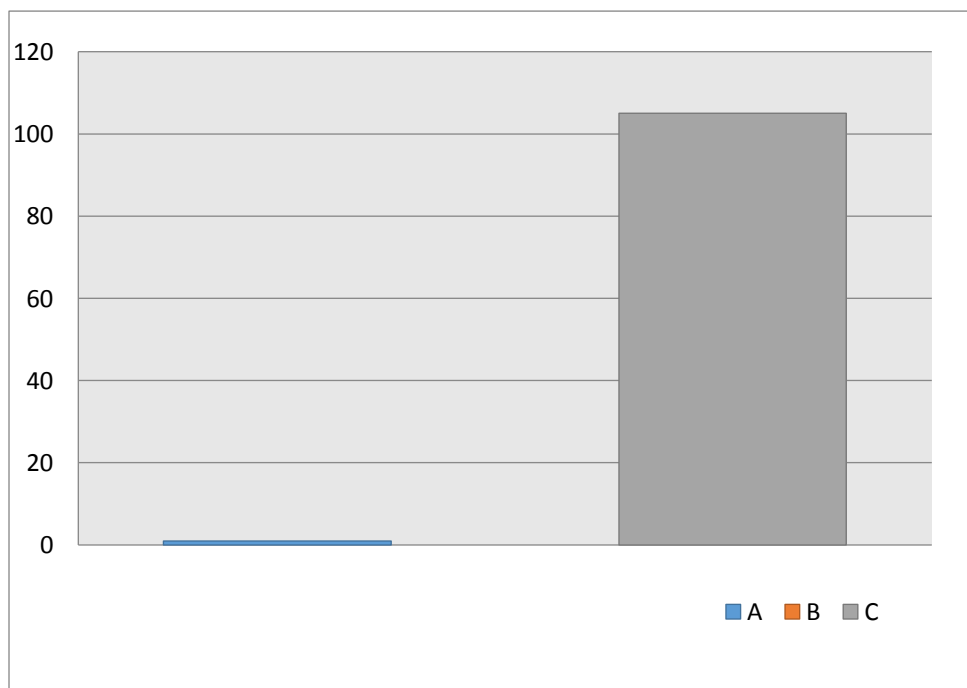
Ob koncu 19.st je bilo lončarjenje najbolj razvito, kmalu po drugi svetovni vojni pa je že skoraj povsem zamrlo.

RAZISKAVA

Z anketiranjem domačinov v našem kraju Spodnji Idriji smo želeli zbrati podatke o poznavanju šajblčkov. Anketo smo začeli izvajati že v sklopu aktivnosti znotraj projekta Dnevov Evropske Kulturne Dediščine (DEKD), analizirali pa smo jo za potrebe izdelave seminarske naloge Turistični spominek mojega kraja. Krajanje so anketiranje dobro sprejeli, nabrali smo 106 anket iz katerih smo izluščili verodostojne rezultate. Anketa je zajemala 14 vprašanj zaprtega in odprtega tipa.

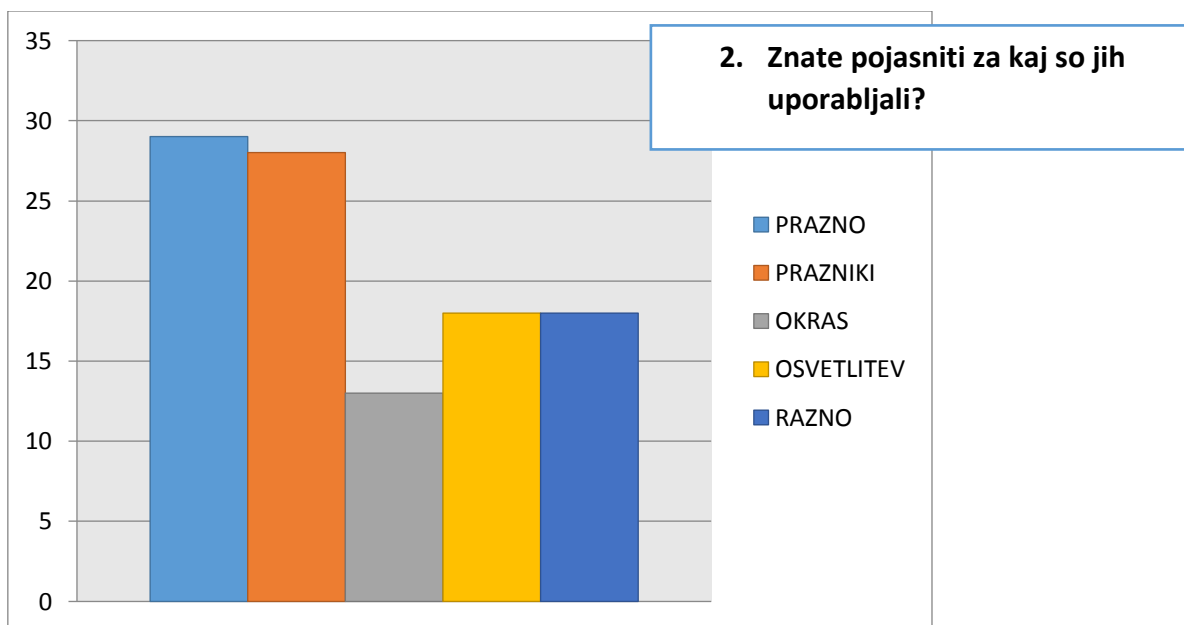
Prvo vprašanje se je nanašalo na poznavanje predmeta. Kar 105 anketirancev je vedelo, kaj je šajblček. Zanimivo je, da bi v samo v nekaj kilometrih oddaljeni Idriji dobili povsem drugačne rezultate, saj smo povprašali nekaj naključnih Idrijčanov in večina jih tega predmeta ni poznalo.

1. Kaj so šajblčki?

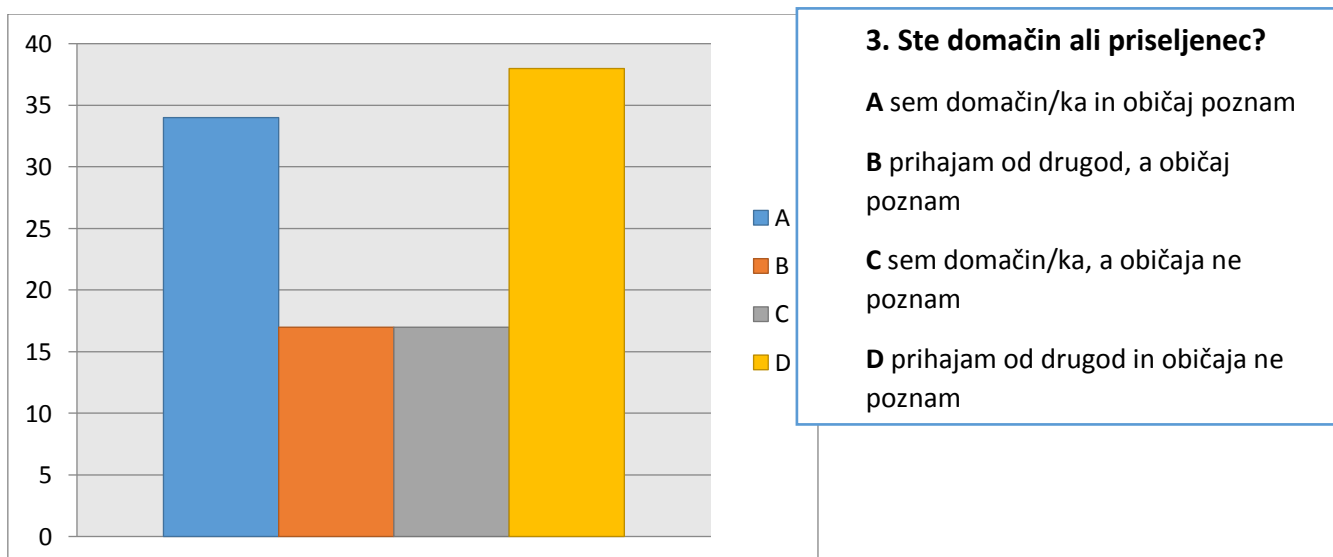
- A Žebelj v pogovornem jeziku
- B Staro ime za okensko polico
- C Glinene posodice - svečke

Pri naslednjem vprašanju so se anketiranci izrazili, za kaj so se šajblčki uporabljali. Rezultati so bili bolj raznoliki:

Kar 29 anketirancev se ni znalo izraziti kakšno funkcijo so šajblčki imeli, 28 jih je vedelo, da se jih je uporabljajo ob praznikih, 13 jih je bilo mnenja, da so bili za okras, 18 za osvetlitev, zadnjih 18 pa jih je menilo, da so se uporabljali za razne namene.

Tretje vprašanje je razkrilo koliko ljudi je domačinov, oziroma priseljencev in kako je to dejstvo vplivalo na njihovo poznavanje šajblčka.

3. Ste domačin ali priseljenc?

A sem domačin/ka in običaj poznam

B prihajam od drugod, a običaj poznam

C sem domačin/ka, a običaja ne poznam

D prihajam od drugod in običaja ne poznam

Največ, kar 38 jih je odgovorilo, da običaja povezanega s šajblčki ne poznajo, ker prihajajo od drugod, štirje manj so odgovorili, da običaje poznajo, saj so domačini. Po 17 pa jih je odgovorilo da so bodisi domačini, ki običaja ne poznajo ali pa priseljenci, ki običaj poznajo.

29% vseh anketirancev je odgovorilo, da ima šajblčke tudi doma, 71 % pa da jih nima. V povprečju jih imajo po 5. 22% jih tudi še vedno uporablja. Večinoma se niso znali izraziti koliko so njihovi stari, nekateri pa vedo, da so stari tudi preko 100 let.

Ko smo jih povprašali po več informacijah, se je velika večina anketirancev izognila odgovoru, kar napeljuje na nepoznavanje natančnejših podatkov. Le štirje pomnijo, da so jih včasih polnili z živalskim lojem, trije pa so celo vedeli, da so jih izdelovali »pr Carlu«.

Le 13 anketirancev je odgovorilo, da tradicijo prenašajo na druge ljudi – otroke, sorodnike in znance, 56 pa bi jih šajblčke kupilo, če bi imeli možnost.

Več kot polovica jih je bilo odločnih, da bi se lahko šajblčke uporabljalo tudi ob drugih priložnostih kot so osebni in drugi posebni prazniki, ter ko zmanjka elektrike.

Pri zadnjem vprašanju smo dobili zelo zanimive odgovore, ki pričajo o tem, da je krajanom mar. Vprašanje se je glasilo:

Kaj menite o tej posebnosti, ki se je ohranila v Spodnji Idriji? Bi uporabo šajblčkov lahko kako dopolnili ali razširili glede na trende, da se vsa tradicija prilagaja sodobnemu načinu življenja?

Odgovori so bili raznoliki: - prižiganje za Praznik dela ob tovarnah

(opozarjanje na položaj delavca)

- predstavitve šajblčkov Sloveniji
- izdelovali bi jih otroci
- imeli bi jih za okras

Z anketo smo spoznali, kako pomembna je tradicija in ohranjanje dediščine našim krajanom. Tisti, ki so jo poznali, so bili zadovoljni, da jo mladi obujamo, tisti, ki običajev povezanih s šajblčkom niso poznali pa so jih z navdušenjem sprejeli. O tem smo spregovorili tudi na lokalnem radiu Odmev. Prispevek lahko poslušate na spodnji povezavi:

2019-01-17
turistični krožek oš s

EKOLOŠKI VIDIK:

Na naši šoli se že več let zaporedoma v sklopu DeKD posvečamo različnim projektom kulturne dediščine. Ker je bila tradicionalna polnitev šajblčka živalski loj, ki pa danes ni več dosegljiv ravno na vsakem koraku, vosek na osnovi parafina pa je neobnovljiv vir, smo začeli razmišljati o bolj ekološkem načinu polnjenja. Raziskovanje na spletu nas je pripeljalo do podjetja Bolje, ki je pred kratkim na trg poslali dišeče sveče, narejene iz odpadnega jedilnega olja. Predstavili smo jim našo idejo, ki so jo sprejeli izredno pozitivno saj so jim šajblčki predstavljali alternativo svečam za notranjo uporabo. Idejo smo prvega novembra, ob Dnevu mrtvih, že spravili v uspešno prakso. V šoli smo na delavnicah izdelali šajblčke in jih napolnili z odpadnim oljem in voskom, ki nam ga je doniralo podjetje Bolje. Šajblčke smo potem za šolski sklad prodajali mimoidočim, ter jih seznanjali z dediščino, problemom kopičenja plastičnih nagrobnih sveč ter problemom odpadnega jedilnega olja.

BOLJE

Za ljudi. Za okolje.

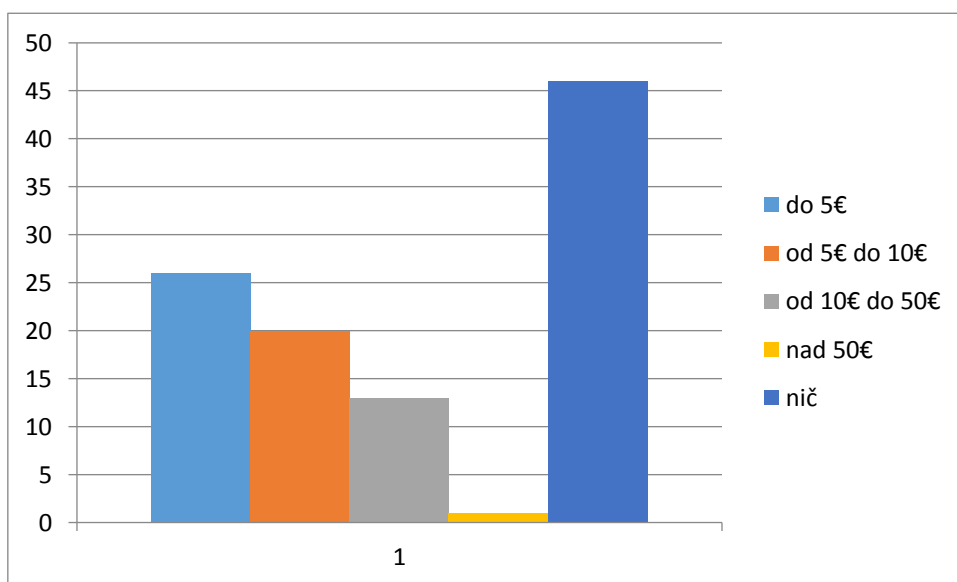
Odpadno jedilno olje je odpadek, za katerega praviloma ne pomislimo, da bi lahko bil škodljiv za naravo. Prav zaradi tega ga številna gospodinjstva v Sloveniji najpogosteje nepravilno odlagajo, in sicer tako, da ga preko kuhinjskega lijaka ali straniščne školjke zavržejo v javni kanalizacijski sistem. S tem ne tvegajo samo tega, da bi v svoj kanalizacijski sistem priklicali različne škodljivce ali tvegali njegovo zamašitev, temveč lahko povzročijo onesnaženje površinskih voda in podtalnice. Po strokovnih ocenah lahko 1 liter odpadnega olja onesnaži kar 1.000 litrov vode. To pa je količina vode, ki jo povprečen odrasel Evropejec porabi v 5 dneh. Jedilno olje namreč na površju vode tvori tanko nepropustno plast, ki onemogoča cirkuliranje kisika v vodo in iz nje. Prav zaradi tega dejstva pa močno škoduje vodni favni in flori.

Podjetje pa nas je prepričalo tudi s svojim **socialnim pristopom**, saj zaposluje ranljive skupine ljudi. Socialno podjetništvo je inovativna oblika podjetništva z velikim čutom odgovornosti za družbo in ljudi. Ustvarja nova delovna mesta za ranljive skupine oseb ter opravlja družbeno koristne dejavnosti. Tako kot klasična podjetja tudi socialna podjetja nastopajo na trgu, s to razliko, da dobička praviloma ne delijo, temveč ga vračajo nazaj v podjetje. Socialno podjetništvo je povezovalno in krepi solidarnost v družbi.

FINANČNA KONSTRUKCIJA; PLAN TRŽENJA

Pri TIC Idrija smo se pozanimali kakšni spominki gredo najbolje v prodajo in po temeljitem razmisleku prišli do zaključka, da bomo ponudili dve varianti spominka. Že izdelan in pripravljen šajblčk ter šajblčk z dodadkom in navodili za ponovno polnitev.

Članice turističnega društva Spodnja Idrija so nedavno pripravile prototip spominka, ki je bil pozitivno sprejet tudi s strani dr. Janeza Bogataja in so glede na stroške, ki so jih imele s samo izdelavo šajblčka postavile ceno 10 eur. Mi smo v naši anketi povprašali tudi domačine, koliko bi bili pripravljeni odšteti za šajblčk, kar je prikazano tudi na spodnjem grafu.

Če potegnemo črto, bi domačini v povprečju odšteli 5 eur, kar pa glede na stroške izdelave nikakor ni dovolj. Upoštevati je seveda treba dejstvo, da so turisti pripravljeni plačati tudi dobro zgodbo in vrednost, ki jo spominek nosi s stališča dediščine. Seveda pa je naša inovativna ideja za ekološko polnitev zadosten razlog, da šajblčka pod 10 eur ne bi prodajali, varianto s pripravkom za ponovno polnitev pa bi ponudili za 15 eur.

Prodajni program:

Slika1:

šajblčk v lični eko embalaži iz odpadnega materiala (etiketa Žiri) (10€)

Slika2:

šajblčk v lični eko embalaži iz odpadnega materiala z rastlinskim dodatkom in navodili za ponovno polnjenje. (15€)

Slika3:

V sodelovanju s Kendovim dvorcem nastaja tudi posebna sladica - **Crème brûlée v šajblčku**

Tega lahko po želji gostje odnesejo domov in dokupijo polnilo, ter iz njega naredijo svoj šajblčk iz odpadnega jedilnega olja.

(glede cene moramo še uskladiti mnenja)

Šajblčk kot podjetniška ideja:

V Idriji se je zaradi prisotnosti bogate kulturne dediščine razvil tudi posluh za ohranjanje le-te. V takem okolju se je lahko razvila odlična ekipa mladih, ki že več let deluje v mladinskem društvu Idrija 2020 in je v lanskem letu s svojim izvirnim konceptom prepričala tudi evropsko komisijo. V okviru tekmovanja EU Social Innovation Competition, ki ga vsako leto organizira Evropska komisija je bil razvit koncept **HeritageLab**, ki je bil eden izmed treh zmagovalnih projektov.

Kako je v to zgodbo možno vključiti Prfarski EKO šajblčk nam je razložil vodja zmagovalnega projekta Matevž Straus, ki je ob tej priložnosti izrekel priznanje našemu delu z osnovnošolci.

»Vse pohvale za pobudo in trud, da se lokalno izročilo in nesnovna dediščina šajblčkov ohranja - ter predvsem poskuša razširjati tako med lokalno prebivalstvo kot tudi med obiskovalce, turiste.

V akademski literaturi in političnih dokumentih je dediščina pogosto identificirana kot močan ekonomski, izobraževalni in družbeni vir, razvojna dobrina, industrija dodane vrednosti, nebrušen diamant, in najbolj izrazit produkt 21. stoletja. Dediščina je razumljena kot katalizator in ne ovira, predvsem zaradi vloge v procesih socialnih inovacij – zaradi kreativnih in inovativnih zmožnosti, ustvarjanja identitet in privlačnosti, ter kot katalizator v procesih urbanih prenov.

Kljub prepoznanim priložnostim pa na presečišču dediščine in podjetništva predvsem majhna mesta ne uspevajo, razlogi za kar so predvsem v odsotnosti hibridnih profilov, ki bi povezali dediščinsko ekspertizo in strokovna znanja v oblikovanju, podjetništvu, projektne vodenju,

marketingu in odnosu s kupci. Le tako bi ta mesta lahko izkoristila potencialne, o katerih govori akademska literatura in smernice politik.

Da bi odgovorili na te izzive (ustvarjanje novih delovnih mest za ambiciozne mlade, oblikovanje inkubacijskega programa, ki je izrazito lokaliziran in usmerjen v 'brušenje diamantov' lokalne kulturne dediščine, ter vnašanje novih pristopov in veščin v dediščinski sektor), je bil v okviru tekmovanja EU Social Innovation Competition, ki ga vsako leto organizira Evropska komisija, razvit koncept HeritageLab – le-ta je tudi eden izmed treh zmagovalcev tekmovanja za leto 2018.

Ekipa mladinskega društva Idrija 2020, ki je na podlagi večletnih aktivnosti na presečišču mladinskih politik, dediščine in inovativnosti pripravila idejo, bo v sodelovanju z dediščinskimi in tehnološkimi partnerji v letu 2019 pričela z implementacijo ideje v prakso. HeritageLab bo ponujal celovit inkubacijski program za mlade, ki bodo 'brusili diamante' lokalne kulturne dediščine ter ustvarjali nove produkte in storitve (na področjih kulturnega turizma, digitalizacije dediščine, na tradicionalnih obrteh temelječega nakita, avtentičnih nastanitev, tradicionalne mode ...), vse izhajajoč iz novega razumevanja dediščine. Ključni sestavni deli bodo identifikacija poslovnih potencialov (temeljne študije), izobraževalni in mentorski program (t.i. mentorski trikotnik), okolje za testiranje produktov (t.i. peskovnik) ter skupnost in družabno motivacijsko okolje. Ključen element koncepta je vsekakor aktivna vključenost tako mladinskih kot tudi dediščinskih organizacij – tako na lokalni kot nacionalni ravni, ki lahko skozi sodelovanje plemenitijo svoje aktivnosti.«

Povzetek:

Lokalna dediščina in želja po varstvu narave sta se združili v edinstven turistični spominek: **Prfarski EKO šajblčk**

V projektu smo se aktivno povezali s podjetjem Bolje, ki nas nagovarja s sloganom »Bolje! Za ljudi, za okolje«, ter z združitvijo socialnega podjetništva in varstva voda predstavlja zgleden primer podjetja, ki je s svojim konceptom usmerjeno v prihodnost in k Ciljem trajnostnega razvoja.

Raziskava med lokalnim prebivalstvom je na eni strani obudila tradicijo, na drugi pa vzbudila zanimanje za ta enostaven, a čudovit predmet z bogato zgodovino. Prepričali smo se, da se lokalno prebivalstvo zaveda pomena dediščine, dobili pa smo tudi potrdilo, da se je s Pr'farskim EKO šajblčkom vredno preizkusiti tudi v turističnih vodah in ga ponosno prodajati kot turistični spominek našega kraja.

Ključne besede:

Šajblčk, dediščina, varstvo narave, cilji trajnostnega razvoja

Viri:

Grošelj Lenka, Način življenja obrtnikov v Spodnji Idriji od sredine 19. stoletja do druge svetovne vojne in zasnova virtualnega muzeja, diplomsko delo

http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/TrajnostniRazvoj/09_Kulturne_vrednote.pdf

<http://ic-sd.org/wp-content/uploads/sites/4/2018/02/Olukoya-Obafemi-Alaba-.docx.pdf>

http://www.agenda21culture.net/sites/default/files/hlpf2018_heritage_event_concept_note_20180619_v2.pdf

<http://www.bolje.si/neustrezno%20ravnanje.html>

Zahvala:

Matevž Straus, Heritage lab

Bogdan Dobnik, Bolje

Teodora Klavžar, Turistično društvo Fara

Mirka Rupnik, TIC Idrija

Priloga 1:

Navodilo za ponovno polnjenje šajblčka

Potrebujete:

Prazen šajblčk, nekaj vate, vžigalico, 100 ml odpadnega jedilnega olja, rastlinske kocke (podjetje Bolje)

Postopek:

Vžigalico ovijte v vato in jo postavite na sredino šajblčka (v luknjico)

Prečistite 100 ml odpadnega olja, ki vam je ostal po peki, s pomočjo cedilnika, kavnega filtra ali papirnate brisače.

Prečiščeno olje prelijte v posodo, ki je primerna za uporabo v mikrovalovni pečici, ali na štedilniku.

Še hladnemu olju dodajte kocke iz rastlinskih snovi z dodanim nevtralizatorjem vonja.

Mešanico segrevajte pri polni moči 3 minute oz. toliko časa, da mešanica postane popolnoma homogena.

Še vročo mešanico prelijte čez vžigalico v šajblčk.

Pustite, da se vosek popolnoma strdi (cca.1 ura)

Priporočamo, da šajblčk prižgete čez 24 ur, saj nevtralizator vonja potrebuje čas za stabilizacijo.

Priloga 2:

Plan za tržnico

Na tržnici bomo svoj spominek predstavili s pomočjo treh A lestev, ki se bodo povezovale med seboj s preprostimi deskami. Lestve nam bodo omogočale svobodno postavitve, na drugi strani pa nam bodo smiselno omejevale prostor tam, kjer bo potrebno. Predstavili bomo izdelavo šajblčka, zgodovino le-tega in opozarjali na naravovarstvene probleme odpadnega jedilnega olja in nagrobnih sveč.

Priloga 3: Anketa

Spoštovani starši in krajanj Spodnje Idrije oz. občine Idrija.

Učenci OŠ Sp. Idrija izvajamo v okviru projekta DEKD (Dnevi Evropske Kulturne Dediščine) anketo o poznavanju običajev v kraju. Radi bi zbrali podatke o poznavanju šajblčkov. Zato vas prosimo, da si vzamete nekaj trenutkov in nam pomagate s svojimi odgovori.

1. Kaj so šajblčki? Možen je en odgovor.

- a. Žebelj v pogovornem jeziku. b. Staro ime za okensko polico. c. Glinene posodice – svečke.

2. Znete pojasniti, zakaj so se uporabljali?

- a) _____
b) _____
c) _____

3. Ali ste rojeni v Spodnji Idriji oz. njeni okolici in šajblčke poznate, ali ste se v kraj priselili in vam je ta običaj nepoznan?

- a) sem domačin/ka in običaj poznam b) prihajam od drugod, a običaj poznam
c) sem domačin, a običaja ne poznam d) prihajam od drugod in običaja ne poznam

Če običaja ne poznate (ste obkrožili odgovora c ali d), lahko preskočite na vprašanje 10.

4. Ali imate šajblčke doma tudi dandanes? DA
NE

5. Ali jih uporabljate? DA NE

Ob kateri(h) priložnosti(h)?

6. Koliko približno jih imate v zbirki? a) do 5 b) do 10
c) nad 10

Veste prav natančno, koliko jih je? _____ **7. Koliko so stari?**

8. Ali nam znate o njih povedati še kaj? (npr. kdo jih je izdelal, kako ste jih polnili,)

9. Ali prenašate tradicijo šajblčkov tudi na druge ljudi – otroke, sorodnike, znance? DA NE

10. Bi šajblčke kupili (dopolnili svojo zbirko), če bi imeli možnost?

DA NE

11. Koliko bi bili za posamezen unikat in ročno izdelan šajblček pripravljeni plačati?

12. Ali mislite, da bi dandanes ali v prihodnje v kraju šajblčke lahko uporabljali še ob kaki drugi priložnosti tekom leta?

DA NE

13. Ob kateri(h) priložnosti(h)?

14. Kaj menite o tej posebnosti, ki se je ohranila prav v Spodnji Idriji? Bi uporabo šajblčkov lahko kako dopolnili ali razširili glede na trende, da se vsa tradicija prilagaja sodobnemu načinu življenja?

Najlepša hvala za vaše sodelovanje!

Priloga 4: Osnova za

BROŠURO

Prfarski EKO šajblčk

Šajblčki so
majhne
glinene
posodice, v
katere so
včasih vlivali
živalski loj.
Originalno so
jih prižigali na
grobovih
rajnih, potem
na so jih začeli

Učenci OŠ
Spodnja Idrija

o sodelovanju
z:

Bolje.si

Heritage-lab

Turistično društvo
Fara

TIC Idrija

Etiketa Žiri

BOLJE

Za ljudi. Za okolje.

Navodilo za ponovno polnjenje šajblčka:

Potrebujete: Prazen šajblčk, nekaj vate, vžigalico, 100 ml odpadnega jedilnega olja, rastlinske kocke (podjetje Bolje)

Postopek: Vžigalico ovijte v vato in jo postavite na sredino šajblčka (v luknjico)

Prečistite 100 ml odpadnega olja, ki vam je ostal po peki, s pomočjo cedilnika, kavnega filtra ali papirnate brisače.

Prečiščeno olje prelijte v posodo, ki je primerna za uporabo v mikrovalovni pečici, ali na štedilniku.

Še hladnemu olju dodajte kocke iz rastlinskih snovi z dodanim nevtralizatorjem olja.

Mešanico segrevajte pri polni moči 3 minute oz. toliko časa, da mešanica postane popolnoma homogena.

Še vročo mešanico prelijte čez vžigalico v šajblčk.

Pustite, da se vosek popolnoma strdi (cca1 ura)

Priporočamo, da šajblčk prižgete čez 24 ur, saj nevtralizator vonja potrebuje čas za stabilizacijo.